

Journal of Natural Science №4 (2021)

<http://natscience.jspi.uz>

<u>ТАХРИР ХАЙЬАТИ</u>	<u>ТАХРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ</u>
<p>Бош мухаррир – У.О.Худанов т.ф.н., доц.</p>	<p>1. Худанов У – Табиий фанлар факултети декани, т.ф.н., доц. 2. Шылова О.А.-д.х.н., профессор Института химии силикатов им. И.В. Гребенщикова Российской академии наук (ИХС РАН) 3. Кодиров Т- к.ф.д, профессор 4. Абдурахмонов Э – к.ф.д., профессор 5. Султонов М-к.ф.д,доц 6. Яхшиева З- к.ф.д, проф.в.б. 7. Рахмонкулов У-б.ф.д., проф. 8. Хакимов К –г.ф.н., доц. 9. Азимова Д- б.ф.н. 10. Мавлонов Х- б.ф.д.,доц 11. Юнусова Зебо – к.ф.н., доц. 12. Гудалов М- фалсафа фанлари доктори (география фанлари бўйича) (PhD) 13. Мухаммедов О- г.ф.н., доц 14. Хамраева Н- фалсафа фанлари доктори (биология фанлари бўйича) (PhD) 15. Рашидова К- фалсафа фанлари доктори (кимё бўйича) (PhD), доц 16. Мурадова Д- фалсафа фанлари доктори (кимё фанлари бўйича) (PhD), доц</p>
<p>Бош мухаррир ёрдамчиси-Д.К.Мурадова, PhD, доц.</p>	
<p>Масъул котиб- Д.К.Мурадова</p>	
<p>Муассис-Жиззах давлат педагогика институти</p>	
<p>Журнал 4 марта чикарилади (ҳар чоракда)</p>	
<p>Журналда чоп этилган маълумотлар аниқлиги ва тўғрилиги учун муаллифлар масъул</p>	
<p>Журналдан кўчириб босилганда манбаа аниқ кўрсатилиши шарт</p>	

Жиззах давлат педагогика институти Табиий фанлар факултети

Табиий фанлар-Journal of Natural Science-электрон журнали

[/http://www/natscience.jspi.uz](http://www/natscience.jspi.uz)

**“VEGETATIV YO’L BILAN KO’PAYADIGAN O’SIMLIKLAR”
MAVZUSINI INTERFAOL METODDAN FOYDALANIB O’TISH
YO’LLARI**

*Kubakova Klara Qarshibayevna-JDPI
Abdunazarova Gavhar -II-bosqich magistr
Jizzax davlat pedagogika instituti
klara_k@jspi.uz*

Annototsiya: “Vegetativ yo’l bilan ko’payadigan o’simliklar” mavzusini interfaol metodlardan foydalanan yoritish.

Kalit so’zlar: interaktiv, sun’iy, vegetativ, generativ, ildiz to’pi, qalamchalar.

Аннотация: Вегетативно-репродуктивные растения интерактивными методами.

Ключевые слова: интерактивный, искусственный, вегетативный, генеративный, корневой ком, черенки.

Annotation: Vegetatively Reproductive Plants using interactive methods.

Keywords: interactive, artificial, vegetative, generative, root ball, cuttings.

Xozir ta’lim-tarbiya sohasida rivojlanib borayotgan yo’nalishlardan biri — zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o’quv jarayonida qo’llash bo’lib, uni amalga oshirish dolzarb vazifalardandir. Ma’lumki, ta’lim-tarbiya jarayoni katta avlod tomonidan o’z bilim va tajribalarini o’sib kelayotgan avlodga o’rgatishdan iborat bo’lib, bu jarayonda, asosan, inson xayoti uchun zarur axborotlarni avloddan-avlodga uzatish amalga oshiriladi.

Demak, pedagogik texnologiya insonga (ta’lim-tarbiya oluvchiga) oldindan belgilangan maqsad bo’yicha ta’sir o’tkazish faoliyatidan iborat.

Pedagogik texnologiya o’quvchini mustaqil o’qishga, bilim olishga, fikrlashga o’rgatishni kafolatlaydigan jarayondir.

Bugungi kunda ta’limning iqtisodiyligi va takomillashganligi o’rgatuvchi va o’rganuvchi aloqalari, texnika va texnologiyalar, ta’limni interfaol metodlar asosida tashkil qilish, hamda ta’lim samaradorligini oshirishga katta e’tibor berilmoqda.

Ta’lim tizimida, ta’lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish – ta’lim samaradorligini oshiradigan innovatsion usuldir. Yoshlarni yangicha ishlashga va tafakkur yuritishga o’rgatish davr talabi. Hozirgi kunda barcha ta’lim muassasalarida o’qitish jarayonida interfaol usullardan foydalanishga erishilmoqda. Bu esa interfaol ta’lim asosida tashkil etilayotgan pedagogik jarayonlarni mazmun-mohiyatini to’liq tushunib yetishga va ularni samarali, qiziqarli, sifatli bo’lishini ta’minlashga ko’maklashadi.

Interfaol metod nima yoki nimani anglatadi? Interfaol metodlar –shunday metodlarki, u o’quvchi-yoshlarning o’zaro muloqot va o’zaro ta’siridagi dars jarayonini amalga oshiruvchi usul.

Interfaol usullardagi darslar o’quvchini ijodiy fikrlashga,olingan ahborotlarni faollikda hal etishga,fikrni erkin bayon etishga,tashabuskorlikka,guruhlarda masalalar yechimini topishga,hamkorlikda ish yuritishga,fikrni yozma ravishda bayon etishga chorlaydi.

Interfaollik asosida darsni tashkil etish shunday kechadiki,bu jaraènda birorta ham o’quvchi chetda qolmaydi, ya’ni ular ko’rgan, bilgan, o’ylagan fikrlarini ochiq-oydin bildirish imkoniyatiga ega bo’ladilar.

O’quvchilar hamkorlikda ishlashda mavzu mazmunini bilish, o’zlashtirishda o’zlarining shaxsiy hissasini qo’shish imkoniyatiga ega bo’ladilar. O’zaro bilimlar, g’oyalar,fikrlarni almashish jaraèni sodir bo’ladi.Bunday holatlar o’zaro samimiylilikni taminlaydi,yangi bilimlar olish,o’zlashtirishga havas ortadi,shu jaraènda bir-birlarini qullab-quvvatlash,o’zaro do’stona munosabatlar vujudga keladi.Buning tarbiyaviy ahamiyati katta.Demak,interfaol darslarni tashkil qilishda o’quv jarayonida yakka tartibda va juft bo’lib ishslash, guruhlarda ishslash, izlanishga asoslangan loyixalar, rolli o’yinlar, axborot manbalari bilan ishslash,ijodiy ishslashdan foydalanish mumkin.Biologiyani o’qitishda lokal darajadagi pedagogik texnologiyalar deyilganda darsning muayyan bir qismida uy vazifasini so’rash,yangi o’rganilgan mavzuni mustahkamlash bosqichida foydalaniladigan texnologiyalar tushuniladi.

Ular jumlasiga “Keys”, “Insert”, “Klaster”,Venn diagrammasi,“Aqliy hujum”,“Kichik guruhlarda ishslash”,“Atamalar zanjiri”,“Atamalar varag’i”,“Davom etir”,“Rasmni to’gri joylashtir”,tezkor o’yinlar va o’yin mashqlarning turli shakllari va h.k.kiradi.

Umumiy o’rtta ta’lim muassasalarida biologiya darslarida**«Vegetativ yo’l bilan ko’payadigan o’simliklar»** mavzusini interfaol metodlarda o’tish metodikasi bilan tanishib chiqamiz.

Mavzu:Vegetativ yo’l bilan ko’payadigan o’simliklar.

Darsning borishi.

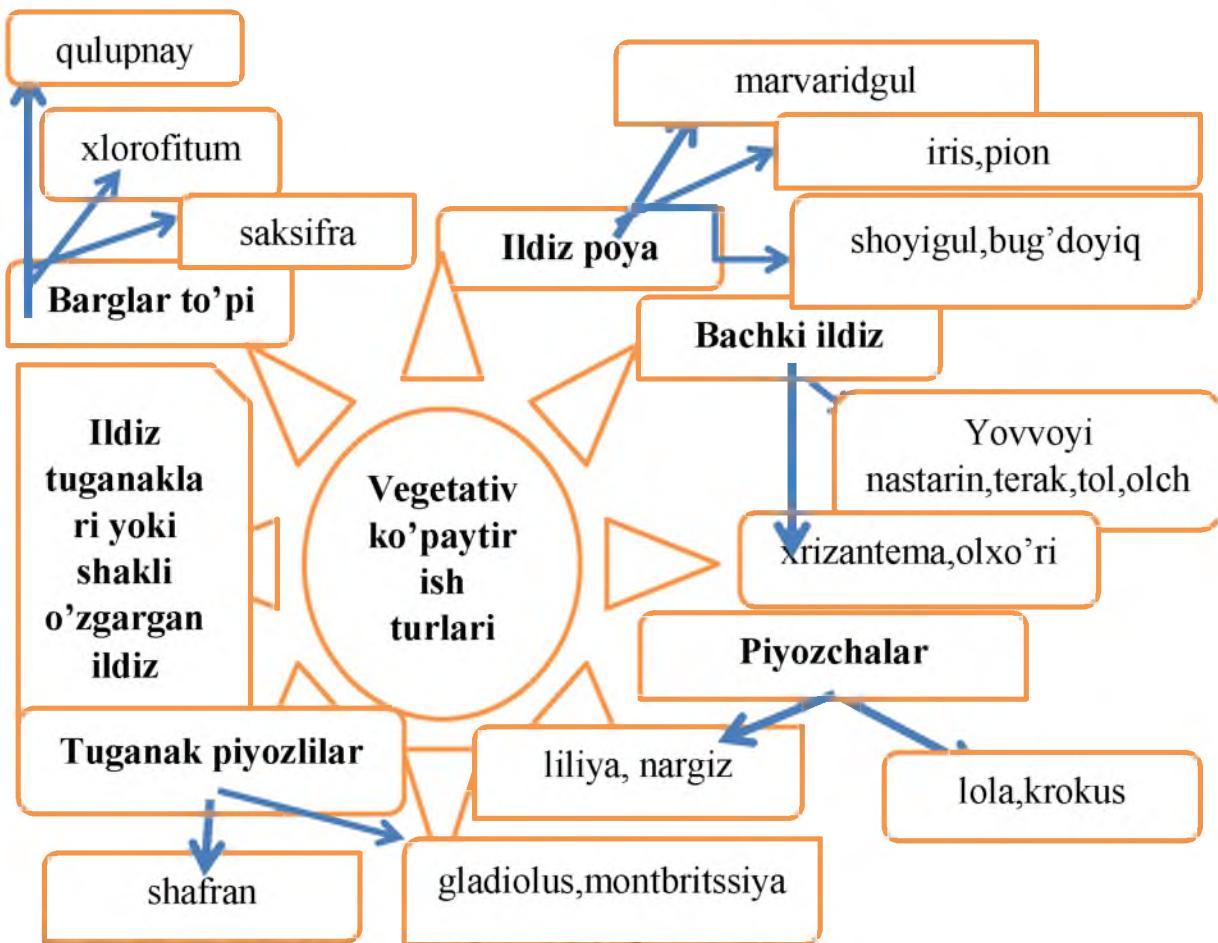
Reja

1.Gulli o’simliklarni vegetativ ko’paytirish turlari va tabiiy vegetativ ko’paytirish.

2.Vegetativ ko’paytirishning sun’iy usullari.

3.Manzarali va gulli o’simliklarni payvand qilish usullari.

1.Topshiriq. Vegetativ ko’paytirish yo’llarini **KLASTR metodi** orqali o’rganib chiqamiz:

2. Topshiriq. Vegetativ ko'paytirishning sun'iy va tabiiy usullarini ajratib jadvalga joylashtiring.

1. To'pni bo'lish. 2. Qalamcha payvand qilish. 3. Tuganak piyozlilar, 4. Bachki ildiz, 5. Poy qalamchalari, 6. Ildizli va ildizpoyali qalamchalar, 7. Bargli qalamchalar yoki barglar bilan o'sadigan o'simliklar, 8. Piyozchalar, 9. Ildiz poya, 10. Yarim yog'ochlashgan qalamchalar.

sun'iy usullar	tabiiy usullar

Xulosa qilib shuni aytish mumkingi, hozirgi kunda barcha ta'limga muassasalarida o'qitish jarayonida interfaol usullardan foydalanishga erishilmoxda. Bu esa interfaol ta'limga asosida tashkil etilayotgan pedagogik jarayonlarni mazmun-mohiyatini to'liq tushunib yetishga va ularni samarali, qiziqarli, sifatlari bo'lishini ta'minlashga ko'maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Baratov P “Botanika” Toshkent, “O'qituvchi” 2002. –B.111-121.

2. Muslimov N.A., Qo‘ysinov O.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarini tayyorlashda mustaqil ta’limni tashkil etish. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU. Metodik qo‘llanma. 2006. -B. 23-35.
3. Sayidaxmedov N.“Yangi pedagogik texnologiya prinsiplari”, “Ma’orif” gazeta № 85, 1995 yil, 27 oktyabr, -B. 1-3.
4. Yo‘ldoshev J.G.«Yangi pedagogik texnologiyalar» (yo‘nalishlari, muammo-lari, echimlari) – «Boshlang‘ich. ta’lim», 1999 yil, № 6, 2-5 betlar.
5. Qosimov, A.X.Xoliqova F. “Pedagogik maxorat va Pedagogik texnologiyalar” Toshkent, TATU 2004 yil. 112 b.
6. Tolipova J. Botanika o‘qitish metodikasi. 6-sinf.T.”O’zbekiston”.2003.
7. Muradova, D. (2020). <https://jspi.uz/ru/ilmiy-jurnal/ТАБИЙ МАНБАЛАР АСОСИДА АЦЕТИЛЕН СПИРТЛАР ВА НИТРИЛЛАР СИНТЕЗИНИНГ ПЕДАГОГИК АСОСЛАРИ. Архив Научных Публикаций JSPI>
8. Rashidova, K. (2020). ISSN раками: 2181-6131 КИМЁ ФАНИНИ УКИТИШДА КУЛЛАНИЛАДИГАН ИНТЕРФАОЛ УСЛУБЛАР. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
9. Muradova, D. (2020). УДК 378. 174 ATROF-MUHITNING IFLOSLANISHI, UNING TURLARI VA EKOLOGIK XAVF XATAR MAVZUSINI O’QITISHDA INTERFAOL METODLARNING QO’LLANILISHI. *Архив Научных Публикаций JSPI*
10. Muradova, D. (2020). УДК 378. 174 TABIIY FANLARNI O’QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
11. Шарипов, Ш. (2021). О‘quvchilarda kimyoviy tushunchalarni hosil qilishning pedagogik asoslari. *Журнал естественных наук*, I(1). извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/300>
12. Egamberdiyev, I. (2020). Анорганик кимёни ўқитишида тарихий материаллардан дарсдан ташқари машғулотларда фойдаланиш шакллари ва методлари. *Журнал естественных наук*, I(1), 8-13. извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/178>
13. Махаммадиев, Д. (2020). МАҶНАВИЙ - АХЛОҚИЙ ТАРБИЯ ВА ҲУЖАЙРА ТУЗИЛИШИ ИНТЕГРАЦИЯСИ АСОСИДА БЎЛАЖАК БИОЛОГЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ. *Журнал естественных наук*, I(1). извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/195>
14. Sharifov, G. (2020). MAKTAB KIMYO KURSIDA ELEKTROLITIK DISOSATSIYALANISH NAZARIYASINI O’QITISH METODIKASI. *Журнал естественных наук*, I(1), 68-79. извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/302>

15. Azimova, D. (2020). Тогли худудларда писта дарахти плантацияларини барпо этиш. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
16. Кубакова, К. К., Ортикова, Л. С., Алимов, Ш. С., & Худойбердиева, Х. А. (2014). ФИЗИКО-ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПУСТЫНИ КЫЗЫЛКУМ. *The Way of Science*, 16.
17. Ortikova, L. (2020). Физико географические особенности пустыни Кызылкум. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
18. Кубакова, К. К., Мавлонова, С. Х., & Остонов, Ш. А. Э. (2020). ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ БИОЛОГИИ. *Мировая наука*, (2), 117-119.
19. Абдуллаева, Н. (2020). ВЕШЕНКА ЗАМБУРУГИНИ ЕТИШТИРИШ ВА БОТАНИКА ДАРСЛАРИДА АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРНИ БАЖАРИШ. *Журнал естественных наук*, (1).
20. Кодирова, С. (2020). ҚҮЙРОВУҚ ЎСИМЛИГИНИНГ ЭКИН ШАРОИТИДАГИ БИОЭКОЛОГИК ХОССАЛАРИ. *Журнал естественных наук*, (1).